

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 21. listopada 2009.

[\[Video\]](#)

Sveti Bernard iz Clairvauxa

Draga braćo i sestre!

Danas elim govoriti o Bernardu iz Clairvauxa, koji je prozvan "posljednji od otaca" Crkve zato jer je u 12. stoljeću, ponovno, obnovio i učinio prisutnom teologiju otaca.

Nisu nam poznate sve pojedinosti iz njegova djetinjstva; znamo tek da je rođen 1090. u Fontainesu u Francuskoj u mnogobrojnoj i osrednje imućnoj obitelji. Još kao mladić posvetio se učenju takozvanih slobodnih umjetnosti – navlastito gramatike, retorike i dijalektike – u školi kanonika crkve Saint-Vorle, u Chatillon-sur-Seini i u njemu je polako sazrijevala odluka da stupi u redovnički ivot. S dvadesetak godina stupio je u Cîteaux, novu monašku ustanovu, koja je bila fleksibilnija od drevnih i časnih tadašnjih samostana i, istodobno, stroa u provođenju u djelo evanđeoskih savjeta. Nekoliko godina kasnije, 1115. godine, Bernarda je pozvao sveti Stefan Harding, treći opat Cîteauxa, da utemelji samostan u Clairvauxu. Ovdje je mladi opat (imao je tada svega 25 godina) ima priliku izoštriti vlastito shvaćanje redovničkog ivota i nastojati ga pretočiti u djelo. Promatrajući disciplinu u ostalim samostanima, Bernard je odlučno dozivao u pamet nunost umjerenog ivota i osjećaja za mjeru u svemu, kako za stolom tako i u odijevanju i samostanskim

zdanjima, preporučujući uzdravanje i skrb za siromašne. U međuvremenu zajednica u Clairvauxu je postajala sve brojnija i broj njezinih ustanova se sve više povećavao.

Istih tih godina, prije 1130. godine, Bernard je otpočeo obilnu korespondenciju s mnogim osobama, kako s vanim ličnostima tako i s ljudima skromna društvena stala. Mnoštvu pisama iz toga razdoblja treba pridodati brojne homilije (Sermoni), kao i izreke i traktate (rasprave). Iz toga razdoblja potječe veliko prijateljstvo Bernarda s Vilimom, opatom Saint-Thierryja, kao i s drugim Vilimom iz Champeauxa, koji se ubrajaju među najvanije ličnosti 12. stoljeća. Od 1130. nadalje počeo se baviti brojnim i teškim pitanjima Svete Stolice i Crkve. Zbog toga je morao sve češće izbivati iz svoga samostana, a katkad i iz Francuske. Ustanovio je također neke enske samostane i izmjenjivao brojna pisma bogata duhovnog i teološkog sadržaja s Petrom Časnim, opatom Clunyja. Njegovi polemički spisi bili su upereni prije svega protiv Abelarda, velikog mislioca koji je imao novi pristup bavljenju teološkim radom, uvodeći prije svega dijalektičko-filozofsku metodu u konstrukciju teološke misli. Bernard se borio također protiv krivovjerja katara, koji su prezirali materiju i ljudsko tijelo, prezirući, samim tim, Stvoritelja. Osjećao je, pak, svojom dunošću braniti idove, osuđujući sve rašireniji antisemitizam. Zbog ovog potonjeg vidika njegova apostolskog djelovanja, nekoliko desetljeća kasnije, Efraim, bonski rabin, uputio je Bernardu srdačne pozdrave.

U istom razdoblju sveti je opat napisao svoja najčuvenija djela, poput veoma glasovitih Homilija o Pjesmi nad pjesmama. Posljednjih godina života – umro je 1153. – Bernard je morao ograničiti svoja putovanja, no nije ih potpuno prekinuo. Iskoristio je to da doradi i dovrši pisma, homilije i rasprave. Vrijedi ovdje spomenuti jednu dosta posebnu knjigu, koju je dovršio upravo u tome razdoblju, 1145. godine, kada je jedan njegov učenik, Bernardo Pignatelli, izabran za papu uzevši ime Eugenije III. U toj prigodi, Bernard, kao duhovni otac, napisao je svome duhovnom sinu tekst *De Consideratione*, koji sadri pouke o tome kako biti dobar Papa. U toj knjizi, koja ostaje korisno štivo za pape svih vremena, Bernard ne opisuje samo kako biti dobar papa, već izlae također duboku viziju otajstva Crkve i Kristova otajstva, koja se, na kraju, pretače u kontemplaciju otajstva jednoga i trojedinog Boga: "S traenjem toga Boga, kojega se još uvijek nedovoljno trai, mora se nastaviti", piše sveti opat, "ali moda se moe bolje traiti i pronaći molitvom no raspravom. Završimo ovim knjigu, ali ne traenje" (XIV, 32: PL 182, 808), putovanje prema Bogu.

Htio bih se sada zadržati samo na dva središnja aspekta bogata Bernardova nauka: oni se odnose na Isusa Krista e na Presvetu Mariju, njegovu Majku. Panja koju je posvetio prisnom i ivom dioništvu vjernika u Bojoj ljubavi u Isusu Kristu ne donosi nove smjernice u znanstveni statut teologije. No, na više no odlučan način, opat iz Clairvauxa predstavlja i prikazuje teologa kao kontemplativnu osobu i mistika. Samo Isus – insistira Bernard osvrćući se na sloena dijalektička promišljanja svoga doba – samo Isus je "med u ustima, milozvučna pjesma u uhu, veselje u srcu (mel in ore, in aure melos, in corde iubilum)". Upravo otud potječe naslov *Doctor mellifilus* (slatki naučitelj) koji mu je dodijelila tradicija: njegova hvala Isusu Kristu, naime, "teče kao med". U iscrpljujućim borbama između nominalista i realista – dviju filozofskih struja toga doba – opat iz Clairvauxa neumorno ponavlja kako se samo jedno ime broji, to je ime Isusa Nazarećanina.

"Svaka je hrana duše suha", ispovijedao je, "ako nije posuta ovim uljem; neslana, ako nije začinjena tom solju. To što pišeš za mene nema okusa, ako u tome ne čitam Isusa". I zaključuje: "Kada raspravljáš ili govoriš, za mene ništa nema ukusa, ako ne čujem da se u tome razlijee zvuk Isusova imena" (Sermones in Cantica Canticorum XV, 6: PL 183,847). Za Bernarda, naime, prava spoznaja Boga sastoji se u osobnom, dubokom iskustvu Isusa Krista i njegove ljubavi. A to, draga braćo i sestre, vrijedi za svakog vjernika: vjera je nadasve osobni, prisni susret s Isusom, vjera je iskustvo njegove blizine, njegova prijateljstva, njegove ljubavi i jedino tako se uči poznavati ga sve više i ljubiti ga i nasljedovati sve više. Dao Bog da se to obistini u svakom od nas!

U jednom drugom slavnoj Homiliji na nedjelju u osmini Marijina Uznesenja sveti opat s oduševljenjem opisuje prisno dioništvo Marije u otkupiteljskoj rthi Sina: "O sveta Majko – klicao je – doista je mač probio tvoju dušu!... Silna bol proe tvoju dušu, tako da te s pravom moemo nazivati više no mučenicom, jer u tebi dioništvo u Sinovljevoj mucu po svojoj snazi uvelike natkriljuje tjelesne patnje mučenika" (14: PL 183,437-438). Za Bernarda nema nikakve sumnje: "Per Maria ad Iesum", po Mariji prispjevamo k Isusu, On jasno potvrđuje Marijinu subordiniranost Isusu, sukladno osnovnim postavkama tradicionalne mariologije. Ali sadraj Homilije potvrđuje također povlašteno mjesto Djevice u ekonomiji spasenja, uslijed veoma osobitog sudjelovanja Majke (compassio) u Sinovljevoj rthi. Nije stoga nimalo slučajno što je, stotinu godina nakon Bernardove smrti, Dante Alighieri, u posljednjem spjevu Boanske komedije, stavio u usta "slatkog naučitelja" uzvišenu molitvu Mariji: "Djevice Majko, kćeri svoga Sina, / najponizniji i najuzvišeniji nadstvore, / čvrsti putokazu k vječnoj domovini, ..." (Raj 33, rr. 1 sl.).

Ta razmišljanja, karakteristična za jednoga zaljubljenika u Isusa i Mariju kao što je to bio sveti Bernard, i danas su zdrava pobuda ne samo teolozima, već svim vjernicima. Ponekad se pokušava riješiti temeljna pitanja o Bogu, o čovjeku i o svijetu samim snagama razuma. Sveti Bernard, međutim, čvrsto usidren u Bibliji i u crkvenim ocima, podsjeća nas da bez duboke vjere u Boga, jačane molitvom i razmatranjem, bez prisnog odnosa s Gospodinom, naša su razmišljanja o boanskim otajstvima izloena opasnosti da postanu isprazno umovanje i gube svoju vjerodostojnost. Teologija upućuje na "znanost svetaca", na njihovo shvaćanje otajstava Boga ivota, na njihovu mudrost, taj dar Duha Svetoga, koji postaju referentna točka teološke misli. Zajedno s Bernardom iz Clairvauxa i mi moramo prepoznati da čovjek bolje trai i lakše nalazi Boga "molitvom no raspravom". Na kraju krajeva, pravi lik teologa i svakog vjerovjesnika ostaje apostol Ivan, koji je privinuo glavu na Učiteljeve grudi.

elim zaključiti ova razmišljanja o svetom Bernardu zazivom Mariji, koji čitamo u jednoj njegovoj lijepoj homiliji. "U opasnostima, u tjeskobama, u nesigurnostima – kae on – misli na Mariju, zazovi Mariju. Neka ti njezino ime ne silazi nikada s usana, neka se ne izbriše iz tvoga srca; a pošto eliš da ti ona pritekne u pomoć svojim molitvama nikada ne zaboravi primjer njezina ivota. Ako je slijediš, ne moeš skrenuti s pravoga puta; ako se njoj moliš, ne moeš očajavati; ako misliš na nju, ne moeš pogriješiti. Ako ti je ona oslonac, nećeš pasti; ako te ona štiti, ne trebaš se bojati; ako te ona vodi, nećeš se umoriti; ako ti je njezino društvo mило, prispjet ćeš k cilju..." (Hom. II super

"Missus est", 17: PL 183, 70-71).

© Copyright - Libreria Editrice Vaticana